

N:o 6.

Ank. till Riksd. Kansli den 25 Mars 1872, kl. 2 e. m.

Konstitutions-Utskottets Memorial, med förslag till ny Tryckfrihetsförordning.

För 1871 års lagtima Riksdag framlade då varande Konstitutions-Utskott (i Mem. N:o 7) ett förslag till ny Tryckfrihets-förordning, som af Första Kammaren i de flesta delar antogs att hvila till vidare grundlagsenlig behandling, men af Andra Kammaren återförvisades, i anledning af åtskilliga mot detaljbestämmelser i förslaget framställda anmärkningar. Tiden medgaf ej Utskottet att före riksdagens slut vidtaga någon åtgärd i anledning af återremissen, hvarföre frågan då förföll; men som af förhandlingarne i ämnet synes framgå, att de hufvudgrunder, på hvilka förslaget hvilade, inom begge Kamrarne tillvunno sig ett temligen allmänt erkännande, har Utskottet deraf hemtat anledning att nu upptaga frågan till förnyad handläggning, för att, sedan de ändringar i förslaget blifvit vidtagna, hvilka påkallats af de under Riksdagens öfverläggningar i ämnet uttalade åsikter, eller eljest funnits af nöden, ånyo underställa detsamma Riksdagens pröfning.

Dessa förändringar gälla förnämligast de §§ i förslaget, den 15, 25 och 26, som handla om ansvarighet för tryckt skrifts innehåll samt om tryckfrihetsnämndens sammansättning och om vidden af denna nämnds befogenhet.

Bih. till Riksd. Prot. 1872. 3 Saml. 6 Häft.

Hvad först vidkommer ansvarigheten, och i främsta rummet den som i afseende på andra skrifter än periodiska åligger författare, så förpligtar 1 § 6 mom. af nu gällande Tryckfrihets-förordning hvarje författare, ehvad han vill vara okänd eller ej, att tillstålla boktryckaren en förseglad sedel med uppgift om sitt namn och hemvist, hvilken namnsedel boktryckaren i 8 mom. af samma § förklaras skyldig att, när åtal mot skriften anställles, till domstolen ingifva. Någon påföljd för författare, som underlåter att ställa sig denna föreskrift till efterrättelse, har dock icke blifvit fastställd, hvaremot ansvaret för skriftens innehåll i sådant fall enligt sist åberopade mom. bindes vid boktryckaren, derest icke författaren sjelfmant gifver sig hos domaren tillkänna. Annorlunda kan betydelsen af dessa lagrum icke uppfattas, än att lagstiftaren väl velat framhålla, hurusom det i främsta rummet åligger den, som författat en i tryck offentliggjord skrift att, när dess innehåll befinnes kränka statens eller enskild medborgares rätt, öppet framträda att svara för hvad han brutit, men att lagstiftaren det oakadt, när författaren icke af egen drift känner sig dertill uppfordrad, icke ansett hans uppdagande vara af den vigt för det allmänna, att det bör befrämjas genom någon vare sig af enskild part eller offentlig myndighet anställd inquisition. Den anonymitetsrätt, som sålunda i tryckfrihetens intresse blifvit författare medgifven, äfven när hans skrift befunnits brottslig, och mot hvilken, under förutsättning att straffet träffar i författarens ställe någon som jeunte honom med vetskap om skriftens innehåll väsendtligen bidragit till dess offentliggörande, någon anmärkning icke försports, har dock ej blifvit vederbörligen tillgodosedd genom 1871 års förslag, hvars 15 § i 1 mom. innehöll, att författaren skulle vara för tryckt skrifts innehåll ansvarig, om han sitt namn å skriften utsatt eller densamma till offentliggörande i tryck utlemnadt. Långt ifrån att här medgifves någon rätt för författare att välja, om han vill gifva sig tillkänna eller ej, eger han knappt utsigt att i något fall, när åtal anställles, förblifva okänd. Ty har han utlemnadt skriften till offentliggörande — och detta måste han alltid i viss mån anses hafva gjort, så vida skriften utgifves under hans lifstid och manuskriptet icke blifvit honom utan hans vetskap eller mot hans vilja frånhändt — så står det boktryckare eller utgifvare fritt att med anlåtande af hvarje i allmän lag tillåtet bevisningsmedel bringa hans namn i dagen, och det ligger en särskild uppmuntran till ett dylikt förfarande deri, att ansvaret för skriftens innehåll, så snart författaren upptäckes, träffar honom ensam.

Genom den af Utskottet nu föreslagna nya redaktion af 15 § 1 mom. har Utskottet sökt återföra bestämmelserna om författares ansvarighet till närmare öfverensstämmelse med hvad derom finnes stadgadt i gällande

Tryckfrihets-förordning. Har nemligen författaren ej redan genom utsättande af sitt namn å skriften uppgifvit alla anspråk på anonymitet, kan han enligt Utskottets nu föreliggande förslag endast i det fall dragas till ansvar för skriftens innehåll, att han sjelf erkänt sig hafva utlemnat densamma till offentliggörande. Detta kan ske genom en skriftlig förbindelse till utgifvaren eller boktryckaren att af denne vid anställt åtal företes, eller genom eu för samma ändamål i vittnens närvaro afgifven förklaring, och den ansvarighet som i dessa fall drabbar författaren, svarar i det närmaste mot den, som nu åligger honom, när han tillställt boktryckaren bevitnad namnsedel. Har åter författaren icke sjelf beredt tillgång till något af dessa bevisningsmedel, kan han endast genom frivilligt erkännande inför domstol att hafva utlemnat skriften till offentliggörande ådraga sig ansvar för dess innehåll. Hvarje anledning att, under förevändning af författarens befordrande till ansvar, efter honom anställa ransakning, för att i strid med hans önskan få hans namn uppenbaradt, har följaktligen, så vidt på lagstiftningen ankommer, blifvit undanröjd.

I afseende på periodisk skrift är Utskottet fortfarande af den mening, att nu varande Tryckfrihets-förordnings stadgande i 1 § 7 mom. och 4 § 7 mom., som lägger ansvar för sådan skrifts innehåll uteslutande på utgifvaren, bör bibehållas af skäl hvilka finnas anförda i Utskottets vid sistlidne års lagtima riksdag aflåtna memorial i ämnet. Utgifning af tidning eller tidskrift är nemligen ett företag, hvartill flera författare samverka, ofta ända till hundradetal, då hvarje insändare af en annons är att såsom sådan anse. Det ligger i sakens natur, att ett sådant företag icke kan bestå utan en ledare, som bestämmer hvad af de biträdande författarnes arbeten skall i skriften inflyta. Han liksom öppnar dörren för den offentlighet, som genom skriften beredes åt de der nedlagda tankar och åsikter, och han gör det först efter att hafva sjelf eller genom andra, till hvilka han i sådant hänseende hyser förtroende, egnat dem nödig pröfning. Härmed har han ock de facto öfvertagit ansvaret för skriftens innehåll, ur hvilka pennor det än må hafva flutit, och det är följaktligen icke någon juridisk fiktion, utan ett uttryck af det verkliga förhållandet, då lagen lägger ansvaret på honom. Att här låta de särskilda författarne framtråda för att uppbära ansvaret för hvad de skrifvit, vore endast att för en mindre samvetsgrann utgifvare öppna tillfälle att genom framteende af föregifna författare undandraga sig ansvaret för skriftens innehåll. Det torde icke under några förhållanden möta synnerliga svårigheter att finna personer, som äro villiga att mot någon ringa vedergällning åtaga sig författareskapet för en äfventyrlig tidningsartikel, och hvilka derjemte äro i besittning af den måttliga bildningsgrad, som erfordras för att med något sken af sannolikhet

kunna gifva sig ut för upphofsman till ett dylikt författareskap. Detta är ock anledningen, hvarföre Utskottet icke ens velat föreslå, att, när författaren utsatt sitt namn vid en i tidningen införd artikel, han må för dess innehåll sjelf svara. Att för öfrigt någon väsendtlig olägenhet för tidningsutgifvaren icke kan uppstå af en så vidt utsträckt ansvarighet som den, hvilken nu efter lag eger rum, vill Utskottet sluta deraf, att i det förslag till ändringar i Tryckfrihets-förordningen, som enligt uppdrag af det i Göteborg år 1869 samlade publicistmöte utarbetats af särskilde komiterade och vunnit det två år derefter i Stockholm sammanträdande mötets bifall, ifrågasvarande stadgande om utgifvares ansvarighet blifvit lemnadt utan någon anmärkning. Deremot synes det mindre egentligt att, på sätt Konstitutions-Utskottet i sitt förra förslag ifrågasatt, under samma kategori som periodisk skrift upptaga andra skrifter, hvilka innehålla bidrag af flera författare, enär det åtminstone icke ligger i sakens natur, att för sådan skrift skall finnas eu utgifvare, som oberoende af de särskilda författarne bestämmer hvad i skriften skall inflyta. I följd häraf och då dylik skrift snarare är att betrakta såsom en samling skrifter af flera författare, bör dermed i afseende på ansvarigheten icke förhållas annorlunda än efter 15 § 1 mom.

I 4 mom. föreslås icke någon ändring i innehållet af motsvarande bestämmelser i 1871 års förslag, hvaremot Utskottet ansett nödigt att i någon mån förtydliga redaktionen. Genom den lydelse mom. nu fått bör det vara uppenbart, dels att, med den inskränkning i afseende på bevisningsmedlen som föranledes af mom. 1, samma regler gälla för utgifvare, när han för undgående af ansvarigheten vill uppgifva författare, som för boktryckare, när han vill för samma ändamål hänvisa till författare eller utgifvare, dels att det endast tillkommer den tilltalade att uppgifva den, på hvilken han vill afleda ansvaret, utan att åklagare eller enskild målsegande dervid har annan rätt än att efter befogenhet söka ådagalägga uppgiftens oriktighet; lyckas han deri, stadnar ansvaret på den som lemnat uppgiften.

Då, på sätt nu sednast är antydt, fråga uppstår om riktigheten af gjord uppgift om författare eller utgifvare af en åtalad skrift, i det att deusamma bestrides, vare sig af den såsom författare eller utgifvare uppgifne, eller af åklagare eller målsegande som åtalet anställt, skulle enligt 1871 års förslag denna fråga afgöras af den för pröfning af skriftens innehåll utsedda nämnd. Utskottet såg häri icke blott en garanti för möjligheten att i tvifvelaktiga fall finna den brottslige, utan ock en trygghet för boktryckaren i alla de fall, då han uppenbarligen handlat i god tro. Ty ehuru Utskottet var af den mening, att det under sådana förhållanden vore

lätt för boktryckaren att förete nödiga bevis om en af honom uppgifven persons skyldighet att för åtalad skrifts innehåll ansvara, kunde det dock ej nekas, att någon gång af tillfälliga anledningar tillgång till dylik fullständig bevisning vore afskuren, ehuru alla omständigheter häntydde derpå, att boktryckarens uppgift vore riktig. I sådant fall skulle nämndens utslag mera sannolikt utfalla till boktryckarens fördel än domstolens, som måhända lättare funne sig af bevisningens formela brister förhindrad att godkänna densamma. Och å andra sidan, om boktryckaren framlade en i behörig ordning bevittnad namnsedel eller annan dylik i formelt afseende bindande bevisning derom, att en person, som uppenbarligen icke haft något med skriften att skaffa, författat eller utgifvit densamma, så hade nämnden i sin egenskap af samvetsdomstol friare händer att vid en sådan bevisning fästa det afseende den förtjenade, än en till iakttagande af de legala bevisningsreglerna strängare bunden domstol.

Nu har emellertid häremot erinrats, att den funktion, som sålunda skulle tillkomma nämnden, vore för hittills gällande rättegångsordning främmande, och dertill af den ömtåliga beskaffenhet, att den icke borde öfverlätas åt en institution, hvars verksamhet i dess föreslagna nya form ännu icke hunnit prövas. Frågan om hvem som borde för en skrifts innehåll ansvara vore af den art, att den, utan inverkan af de dömandes subjektiva öfvertygelse, endast efter beskaffenheten af den ävägabragta bevisningen borde bedömas, och den hänvisades följaktligen af sjelfva sakens natur till domstols afgörande. Det ringa antal fall, då, enligt hvad man befarat, domstolens beslut skulle i följd af brister i bevisningen utfalla i strid med den materiela rättvisans fordringar, kunde sannolikt genom vidtagande af ytterligare försigtighetsmått från utgifvares och boktryckares sida än vidare inskränkas. Förslaget antagande komme dessutom att leda dertill, att nämnden måste i sådana mål, hvarom uu är fråga, två gånger sammanträda, först för att afgöra hvem som borde för skriftens innehåll ansvara, och sedan för att, efter det ransakningen i målet försiggått, meddela yttrande angående skriftens brottslighet. Och slutligen skulle derigenom att å svarande sidan funnes flera parter med stridiga intressen svårighet uppstå vid utöfvande af den rätt att bland nämndens ledamöter utan uppgifna skäl utesluta ett visst antal, som allmänt anses böra tillkomma parterne, men som Utskottet, hufvudsakligen på grund af den antyddas svårigheten, funnit sig förhindradt att föreslå.

Dessa skäl, hvilka, oafsedt den vigt de utan tvifvel i och för sig ega, vinna ökad betydelse deraf, att de uttalats till förmån för ett bestående förhållande, om ändamålsenligheten af hvars förändring den allmänna meningen följaktligen får anses icke vara öfvertygad, hafva föranledt Utskottet

att icke vidare påyrka någon rubbning af domstolens befogenhet att pröfva hvem som bör för en skrifts innehåll ansvara. Då emellertid denna pröfning, så länge den handhafves af domstol, måste följa legala bevisningsregler, har Utskottet bort tillse, att boktryckare eller utgifvare åtminstone ej lemnas tillfälle att med anlitande af i formelt afseende bindande bevisningsmedel leda ansvaret ifrån sig på personer, hvilka antagligen icke kunna inom statens dömande myndighets område anträffas och till straff befordras, eller ock för redan begångna brott undergå eller hafva att förvänta sådant straff, att den tillökning deri, som kan följa af tryckfrihetsbrottet, icke är af synnerlig betydelse. På det att i sådana fall en föröfvad tryckfrihetsförbrytelse icke måtte blifva helt och hållet eller till någon del strafflös, föreslår Utskottet, att icke någon må såsom ansvarig författare eller utgifvare af domstol antagas, som vid den tid då skriften utgafs icke var i riket bosatt, ej den som vid den tiden var för brott häktad, afvita eller genom sjukdom eller ålderdomssvaghet beröfvad förståndets bruk och ej heller den som ej fyllt femton år. I sammanhang härmed hafva, i enlighet med derom gjordt yrkande, särskilda kvalifikationer för rättigheten att utgifva tidning eller tidskrift blifvit upptagna från nu gällande tryckfrihetsförordning.

Ehuru sålunda de af Utskottet nu vidtagna ändringar i förslagets 15 § i vissa delar innefatta en återgång till gällande lag, synes likväl §:ns lydelse, sådan den nu föreligger, innebära icke oväsentliga företräden framför denna. Såsom ett sådant måste utan tvifvel anses, att boktryckaren, då han icke behöfver, såsom nu är förhållandet, till svaromål instämmas, när författarens eller utgifvarens namn är bekant, i många, kanske de flesta, fall undgår obehaget att inställa sig vid domstol. Derjemte har man genom att i serien af ansvarige personer äfven i fråga om icke periodiska skrifter upptaga utgifvaren beredt boktryckaren en ny utväg att undgå ansvar, hvilken så mycket säkrare bör leda till målet, som hvarje lagligt bevisningsmedel står öppet, då det gäller att ådagalägga hvem som är utgifvare, medan deremot författaren, den ende till hvilken boktryckaren för afvärjande af ansvaret nu har regress, icke får röjas, om han ej sjelfmant gifver sig tillkänna. Men jemte det förslaget sålunda innebär verkliga fördelar för den boktryckare, som handlar i god tro, så afser det å andra sidan att genom undanrödjande af det ovilkorliga vitsord, som enligt gällande lag tillkommer hvarje i viss form affattad uppgift om en skrifts författare eller utgifvare, stäfja det missbruk med dylika uppgifter som nu understundom bedrifves. Förslaget innehåller nemligen, att uppgiften, i motsats till hvad nu är förhållandet, får underkastas laglig pröfning, så att den ej blir obetingadt gällande, ifall t. ex. den uppgifne nekar, eller

åklagare eller målsegande kan förebringa motbevisning. Denna pröfningsrätt torde innefatta hvad som på lagstiftningens väg ytterligare kan göras, till förekommande deraf att straff för tryckfrihetsbrott träffar en annan än den verkliga skyldige.

Beträffande sättet att utse *jury*n har det visserligen blifvit anmärkt, att landstingen icke vore tjenliga att i detta afseende fungera såsom valkorporationer, utan att särskild jury borde väljas inom hvarje stad, der boktryckeri finnes anlagdt. Då emellertid Utskottet icke kunnat erfara, att denna mening vunnit allmänna insteg, men deremot ett ytterligare skäl att låta landstingen välja jurymän tillkomme, derest boktryckerier, på sätt Utskottet här nedan föreslår, skulle få anläggas jemväl på landet, har Utskottet saknat anledning att ifrågasätta någon förändring i afseende på jurymannakorpers bildande inom landstingens områden.

Betänkligheter af större vikt hafva uttalats mot det af 1871 års Konstitutions-Utskott föreslagna sätt att bilda juryn inom de städer, hvilka ej i landsting deltaga, och som för närvarande äro tre till antalet nemligen Stockholm, Göteborg och Malmö. Det må erkännas, att någon för detta ändamål fullt så lämplig valkorporation som landstingen icke är inom dessa städer att tillgå. Landstingen ersättas visserligen der af stadsfullmäktige, men dessa innehafva dessutom funktioner, som gifva deras verksamhet en helt annan karakter. Sjelfve eller genom sina delegerade, drätsel-nämnd, fattigvårdsnämnd, sundhetsnämnd och så vidare utöfva stadsfullmäktige icke blott all beslutande myndighet som tillkommer kommunen, utan ock en i kommunens och dess medlemmars angelägenheter mången gång djupt ingripande förvaltning, att icke tala om en beskattningsrätt af ojemförligt större betydelse än den landstingen hittills utöfvat eller sannolikt hädanefter få anledning att utöfva. En myndighet med så vidsträckt fält för sin verksamhet och dertill permanent i utöfningen af denna verksamhet, kan icke undgå att med ständig uppmärksamhet följas af pressen och blifva föremål för dess kontroll. Det kan då icke utan fog anmärkas, att denna omständighet bör tagas i allvarligt betraktande då det gäller att afgöra, huruvida valet af pressens domare bör åt stadsfullmäktige anförtros, äfvensom att det i denna institutions eget intresse vore önskvärdt om den kunde befrias från befattningen med ett så ömtåligt val. Skulle man nu på denna grund vilja öfvergifva tanken att låta stadsfullmäktige välja jurymän, men derjemte vidhålla den enligt Utskottets förmenande för åstadkommande af ett godt och samvetsgrannt val synnerligen vigtiga grundsats, att valet bör uppdragas åt några få namngifna personer, enär dessa alltid komme att helt annorlunda än ett större antal valmän erfara känslan af det moraliska ansvar, som på dem hvilat, åter-

står knappast någon annan utväg än att låta en sådan valkorps, på sätt Utskottet nu föreslår, årligen utses af de vid val af ledamöter i Riksdagens Andra Kammare röstberättigade. Den invändning, som här sannolikt möter, att deltagandet för ett elektorsval icke kan antagas blifva synnerligen stort, torde åtminstone till någon del förfalla i betraktande deraf, att här är fråga endast om rikets största städer, inom hvilka alltid bör vara att påräkna ett tillräckligt antal personer med den upplysning som fordras för att inse betydelsen af ett sådant val och framkalla ett derpå grundadt intresse för detsamma. I öfrigt må erinras, att någon allmänt erkänd och på alla länders förhållanden fullt tillämplig metod för juryns utväljande ännu icke någonstades är funnen. Hvad i den vägen hittills kommit till stånd, är, när man undantager England, endast att hänföra till försök, om hvilkas verkningar man ännu saknar tillräcklig erfarenhet, och en jury som på en gång tillfredsställer alla berättigade fordringar kan derföre af den svenska lagstiftningen lika litet som af någon annan under den närmaste framtiden väntas.

I stad bör såväl valmans- som jurymannavalet ske inför Magistraten, på hvars ansvar det sålunda ankommer, att valet i behörig tid och ordning förrättas, men bestämmandet af det antal jurymän som bör väljas tillkommer valmännen.

I sammanhang med stadgandena om jurymannavalen står bestämmelsen i förslagets 35 §, att lagen skall gälla till efterlefnad först från September månad år 1873. Om nemligen en sådan bestämmelse saknades, skulle, i den händelse förslaget af Riksdagen antoges och af Kongl. Maj:t, jemlikt 81 § Regeringsformen, under loppet af näst instundande lagtima riksdag sanktionerades, lagen omedelbart träda i gällande kraft, och landstingen, hvilka först i September månad hafva sina ordinarie sammanträden, nödgas särskildt sammankomma för anställande af jurymannaval.

Bland de förändringar förslaget i öfrigt undergått intages främsta rummet af den, som vidtagits i 9 § och som afser att utvidga rättigheten att anlägga boktryckerier derhän, att sådant må utan inskränkning ske jemväl på landet. Kännbart framträder behovet af en sådan rättighet i köpingar och dermed jemförliga orter, och det saknas, enligt hvad Utskottet erfarit, icke exempel derpå, att inom dylika samhällen utgifvas tidningar, hvilka, i följd af nu stadgade förbud mot boktryckeriers anläggning på landet, måste tryckas i närmaste stad. Den hufvudsakliga anledningen till den inskränkning, som nu, i strid med näringslagstiftningens grundsatser i allmänhet, eger rum i afseende på boktryckerinäringen, består utan tvifvel

tvifvel i den svårighet som ansetts kunna uppstå att på hvarje ort, der boktryckeri skulle å landet kunna anläggas, finna lämplig person för uppdraget att såsom ombud åt den pressen öfvervakande högsta myndighet utöfva den kontroll öfver tryckta skrifterns offentlighöörande, som Tryckfrihetsförordningen föreskrifver. Men då man tager i betraktande, att det endast är inom mera talrikt befolkade samhällen som för ett boktryckeri kan påräknas tillräcklig sysselsättning, och dess inrättande med någon utsigt till framgång försökas, torde man medgifva att den nödiga kontrollen mot pressens missbruk bör kunna åstadkommas å en dylik ort utan större svårigheter än i städer med icke talrikare befolkning. Så länge domstolarne på landet icke hafva tätare ordinarie sammanträden, än som för närvarande är förhållandet, anser Utskottet det likväl vara nödvändigt, att de förbrytelser, hvilka begås genom tryckt skrift utgången från ett på landet beläget tryckeri åtalas vid närmaste stadsrätt, enär det i annat fall icke blefve möjligt att beifra sådana förbrytelser med den skyndsamhet lagen i 34 § föreskrifver.

De af Utskottet föreslagna tillägg till 4 § samt 5 § mom. 1 och 4, innefattande dels förbud för kommunala myndigheter att, på sätt redan i kommunallagarne i viss mån finnes stadgadt, hålla sina handlingar för allmänheten tillgängliga, dels rättighet att utan särskildt tillstånd offentliggöra Riksdagens Kamrars protokoll, då de icke hållits vid öfverläggningar inom lyckta dörrar, dels förbud att offentliggöra protokoll och handlingar i förlikta brottmål, hafva tillkommit i anledning af mera allmänt uttalade önskningsningar inom Riksdagens Kamrar.

Då Utskottets förslag i 10 § föreskrifver, att hvarje nummer af tidning eller tidskrift skall innehålla uppgift om utgifvarens namn, blir det öfverflödigt att i 8 § stadga, att utgifvarens namn jemväl skall anmälas hos Justitie-kanslern eller hans ombud, och föreskriften derom kan desto heldre utgå, som en sådan uppgift möjligen skulle kunna, lika med det nu brukliga tillståndsbeviset för rättigheten att utgifva periodisk skrift, tilläggas ett obehörigt vitsord i afseende på hvem som bör anses såsom skriftens utgifvare.

Ehuru det stadgande i gällande Tryckfrihets-förordning, som ålägger boktryckare att till Kongl. Biblioteket samt till hvarje af rikets universitet årligen utan betalning aflemna ett exemplar af allt som under året hos honom tryckes, bör bibehållas, så länge något annat medel icke står till buds, att tillgodose en af dessa inrättningsars viktigaste uppgifter, att bevara fullständiga samlingar af den inhemska litteraturen, finnes likväl ingen anledning att göra denna skyldighet för boktryckaren mera betungande

än för ändamålet vinnande är nödigt. Så är likväl förhållandet så länge boktryckaren anses pliktig att på egen bekostnad och eget ansvar ombesörja boksändningarnes transport till bestämmelseorten, äfvensom att der hålla särskildt ombud, som drager försorg om deras aflemnande till biblioteket. 14 § har derföre redigerats så, att de föreskrifna exemplaren få aflemnas på den ort, der boktryckeriet är beläget, till Justitie-kanslern eller hans ombud. Der särskilda kostnader uppstå genom exemplarens insändande till biblioteken, böra desamma enligt Utskottets förmenande af allmänna medel bestridas.

I afseende på bestämmelserna om qvarstad har Utskottet dels sökt så vidt möjligt inskränka de i 22 § föreskrifna tider, inom hvilka anmälan om lagd qvarstad bör ske hos domstol och domstolens yttrande deröfver meddelas, dels ock i 32 § infört en hänvisning till allmän lag i fråga om ansvar och skadestånd för obehörig qvarstad.

Den i 12 § förekommande straffbestämmelse torde lämpligen kunna ersättas med en hänvisning till allmänna lagens stadgande angående ett med det i 12 § omförmälda jemförligt brott, hvarjemte det i samma § meddelade tillstånd att å skrift utsätta diktadt namn uteslutits, såsom dels obehöfligt, enär denna rättighet måste anses befintlig så länge ej annorlunda är vordet uttryckligen stadgadt, dels möjligen ledande till den föreställning, att lagen betecknade, såsom lofligt hvarje upptagande äfven af sådana signaturer, hvilka vore allmänt kända såsom tillhörande andra personer.

Slutligen hafva strafflatituder införts vid sådana förbrytelser, hvilka ansetts böra med högre eller lägre straff efter omständigheterna beläggas.

Då enligt Utskottets år 1871 framlagda förslag den institution som i 108 § Regeringsformen och 70 § Riksdags-ordningen omtalas under namn af Komiterade för tryckfrihetens vård skulle afskaffas, och §§:ne följaktligen upphävas, hade Utskottet, på det att icke nummerföljden i sednare §§ af dessa lagar skulle behöfva ändras, föreslagit att dela 109 § Regeringsformen och 69 § Riksdags-ordningen hvardera i två §§. Såvidt angår sistnämnda § har Utskottet icke något mot detta förslag att erinra, hvaremot det förekommer Utskottet som om det afsedda ändamålet i afseende på Regeringsformen lämpligare skulle ernås genom en delning af dess 107 §. Det sista mom. i denna har ursprungligen utgjort en fristående §, den 76:te, i 1810 års Riksdags-ordning, men vid affattandet af nuvarande Riksdags-ordning lär §:n ansetts icke hafva sin naturliga plats i denna lag, utan af sådan anledning flyttats till Regeringsformen, der den, till förekommande af rubbning i paragraffföljden, infördes såsom ett nytt moment under 107 §. I följd häraf kan möjligen den föreställning uppstå, att stadgandet, som ej mindre

genom sitt innehåll än genom sin ställning i 1810 års Riksdags-ordning angifver sig, såsom åsyftande ej blott Konstitutions-Utskottets granskning af Stats-Rådets protokoll, utan ock den granskning af Statsverket, Banken och Riksgälds-kontoret, som Riksdagen genom öfriga Utskott och genom Revisorer eger utöfva, numera genom den närmare förbindelse hvare det blifvit stäldt till föreskrifterna om Konstitutions-Utskottets verksamhet skulle gälla endast eller företrädesvis denna. Ett tillfälle erbjuder sig nu att skingra en sådan föreställning genom att af sista mom. i 107 § bilda en särskild §, som skulle intaga den nuvarande 108:des plats, medan deremot den 109:de, som i afseende på ämnets beskaffenhet mindre lämpar sig för delning, skulle förblifva odelad.

På grund af hvad sålunda blifvit anfördt och med åberopande i öfrigt af Utskottets till 1871 års Riksdag aflåtna memorial N:o 7, hemställer Utskottet,

att Riksdagen måtte antaga att hvila till vidare grundlagsenlig behandling:

1:o följande förslag till ny

Tryckfrihets-förordning.

§ 1.

Enhvar ege att, utan något af den offentliga makten i förväg lagdt hinder, i tryck utgifva skrifter; och må ej någon kunna i annan ordning eller i annat fall, än denna lag stadgar, för tryckt skrifts innehåll tilltalas eller straffas.

§ 2.

Hvad i denna lag stadgas, gälle alla skrifter och dertill hörande afbildningar, som utgått från tryckpressen eller genom andra likartade mekaniska medel blifvit mångfaldigade.

§ 3.

Denna lag må ej tillämpas å tryckt skrift, som ej blifvit utlemnad till försäljning eller till spridande på annat sätt.

§ 4.

Alla hos domstolar, embetsverk, samt andra offentliga eller kommunala myndigheter och inrättningar befintliga protokoll, beslut, skrifter och handlingar må, med här nedan stadgade vilkor och undantag, af en hvar

i tryck utgifvas, och skola för detta ändamål icke allenast i afskrift mot lösen utlemnas åt den det äskar, utan äfven kunna, om det ej medför betydande olägenheter, på stället utan lösen afskrifvas. Tjensteman, som obehörigen hindrar eller fördröjer utlemnandet eller afskrifningen, varde därför såsom för tjenstefel tilltalad och straffad.

§ 5.

1:o. Protokoll hållna hos Konungen i ministeriela ärenden och kommandomål, Statsrådets protokoll med dertill hörande handlingar, protokoll hållna hos Riksdagens Kamrar vid öfverläggningar inom lyckta dörrar, samt hos de i § 54 Regeringsformen omförmälda Deputerade, Hemliga Utskottets protokoll och handlingar, Konstitutions-Utskottets protokoll rörande Statsrådet, samt Banko- och Stats-Utskottens, Banko- och Riksgäldsverkens äfvensom Revisorernes öfver samma verk protokoll och handlingar rörande hemliga ärenden må icke utan vederbörandes tillstånd före 50 år efter protokollets eller handlingens datum utbekommas eller genom tryck offentliggöras. Utgifvas sådana handlingar af trycket i strid mot hvad nu sagdt är, och finnes ej särskildt straff derå i allmän lag eller särskilda stadgar utsatt, böte utgifvaren 100 R:dr eller mera efter förbrytelsens beskaffenhet.

2:o. Handlingar angående försvarsverket, hvilkas kungörande kan medföra våda för rikets säkerhet, må icke utlemnas eller genom tryck offentliggöras, vid ansvar som i nästföregående mom. stadgas.

3:o. Ministeriela handlingar, hvilka icke äro att hänföra till de i första mom. af denna § omförmälda, äfvensom diplomatiska personers anteckningar eller berättelser öfver ministeriela ärenden, hvilka beröra förhållanden under sednast förflutna 50 år, få ej utan Kongl. Maj:ts tillstånd utgifvas. Den häremot bryter straffas som i 1 mom. säges.

4:o. Vid offentliggörandet af rättegångshandlingar skall uteslutas allt sådant, som innehåller hädelser mot Gud eller lasteliga uttryck om rikets öfverhet eller högeligen sårar blygsamheten, äfvensom hvad i afseende å personer, hvilka saken icke rör, kan i sådana handlingar hafva influtit anstötligt eller förklenligt. Protokoll och handlingar i förlikta brottmål må ej, så länge någon af parterna lefver, utan deras tillstånd, eller, derest parterna äro döda, förr än 50 år efter deras död, af trycket utgifvas. Den häremot bryter böte 50 R:dr eller mera efter förbrytelsens beskaffenhet.

5:o. I andra fall, än då allmän lag och gällande författningar dertill föranleda, må ej meddelas eller i tryck offentliggöras sådana utdrag af kyrkoböcker eller andra själavården och kyrkotukten rörande handlingar, eller vid fängelse, sjukhus eller hospital förda anteckningar, som lända någon till skada eller förklenande, vid bot som i nästföregående mom. stadgas.

6:o. Äro skrifter eller handlingar af enskild person i allmän vård öfverlemnade, gälle i afseende å deras offentliggörande de vilkor, som vid mottagandet blifvit fastställda. Utgifvas i tryck dylika skrifter och handlingar i strid mot de fastställda vilkoren, böte utgifvaren 50 R:dr eller mera efter omständigheterna. Lag samma vare, om enskildt bref, som ej till något rättegångsmål hörer, utan författarens tillstånd i tryck utgifves. Offentliggöres skrift, handling eller bref, som i detta mom. omförmäles, vare utgifvaren alltid ansvarig för innehållet.

§ 6.

Angående eganderätt till skrift gälle hvad som stadgas i särskild lag, stiftad i den ordning 87 § Regeringsformen föreskrifver.

§ 7.

Privilegier å skrifers utgifvande må icke hädanefter meddelas; Konungen dock obetaget att sådana till allmänna inrättnings understöd redan förlänta hvarje gång på högst 20 år förnya.

§ 8.

Innan något nummer eller häfte af tidning eller tidskrift utgifves, skall i Stockholm hos Justitie-kanslern och å annan ort hos hans der förordnade ombud skriftligen uppgifvas skriftens titel och tryckningsort. Lag samma vare der förändring i något af dessa hänseenden eger rum.

Utgifves tidning eller tidskrift, innan anmälan som nu sagdt är skett, böte boktryckaren 100 R:dr.

§ 9.

Hvarje svensk undersåte, som råder öfver sig och sitt gods samt ej är medborgerligt förtroende förlustig, ege att idka boktryckerirörelse och bokhandel. Anläggning af boktryckeri skall minst 14 dagar förr, än någon skrift derifrån utgifves, anmälas hos Magistraten i den stad, i eller närmast hvilken boktryckeriet anlägges, eller, der Magistrat ej finnes, hos den för staden särskildt tillsatta styrelse. Der boktryckeri ombyter egare, åligge den nye egaren att derom göra anmälan, innan någon skrift från boktryckeriet utgifves. Den som nu föreskrifven anmälan försummar, böte 100 R:dr.

§ 10.

Å hvarje tryckt skrift skall boktryckarens namn jemte tryckningsorten och årtalet utsättas. Försummas det, böte boktryckaren, så ock den

som skriften försäljer eller annorledes utsprider, 100 R:dr. Tidning eller tidskrift skall derjemte, vid enahanda bot för boktryckare, på hvarje nummer eller häfte upptaga namnet på den, som i egenskap af utgifvare bestämmer skriftens innehåll.

Hvad här stadgas om utsättaude af boktryckares namn, tryckningsort och årtal, gälle dock ej för notifikationer och formulärer med mera af dylik beskaffenhet.

§ 11.

Boktryckare må ej utan författarens eller utgifvares tillstånd hans namn å tryckt skrift utsätta, ej heller annorledes uppenbara, såvida ej anställt åtal dertill föranleder, vid bot af 300 R:dr.

§ 12.

Utsätter någon i sviklig afsigt å tryckt skrift orätt författare-, utgifvare- eller boktryckarenamn, tryckningsort eller årtal, vare förfallen till det straff, som i allmän lag för bedrägeri stadgas.

§ 13.

Af hvarje tryckt skrift skall boktryckaren, samtidigt med skriftens utlemnande till försäljning eller till spridande på annat sätt, aflemna ett exemplar i Stockholm till Justitie-kanslern och å annan ort till hans der förordnade ombud. Den det försummar böte 75 R:dr.

§ 14.

För Kongl. Biblioteket samt för hvarje af rikets universitet skall boktryckare af allt, som under året hos honom tryckes, inom slutet af Juni månad nästföljande år, utan betalning tillhandahålla i Stockholm Justitie-kanslern och å annan ort hans der förordnade ombud ett fullständigt och felfritt exemplar jemte dertill hörande plancher. Underlåter någon det, böte för hvarje särskildt fall 50 R:dr och vare ändock pligtig att, vid enahanda ansvar, inom ny förelagd tid behöriga exemplar aflemna.

§ 15.

För innehållet af tryckt skrift vare, med här nedan stadgade undantag, författaren ansvarig, om han låtit utsätta sitt namn å skriften eller annorledes erkänt sig hafva densamma till offentliggörande i tryck utlemnat. I annat fall ansvarare utgifvaren.

Öfversättare af skrift vare såsom dess författare ansedd.

För allt som offentliggöres i tidning eller tidskrift ansvarare den som i egenskap af utgifvare bestämt skriftens innehåll.

Är ej författaren eller utgifvaren känd, åligger det boktryckaren att, inom tid som Rätten honom förelägger, uppgifva ansvarig författare eller utgifvare; gör han det ej, eller kan han ej uppgiften styrka, eller varder han förvunnen att hafva gjort oriktig uppgift, ändå att densamma af den uppgifne erkännes, stånde han sjelf ansvaret. Vill utgifvare, för undgående af ansvarigheten, ansvarig författare uppgifva, vare lag samma.

Ej må såsom ansvarig författare eller utgifvare antagas den, som vid den tid, då skriften utgafs, icke var i riket bosatt, ej den, som vid den tiden var för brott häktad, afvita eller genom sjukdom eller ålderdomssvaghet beröfvad förståndets bruk, och ej eller den, som ej fyllt femton år. För att kunna såsom ansvarig utgifvare af tidning eller tidskrift godkännas, erfordras dessutom att vara svensk undersåte och i åtnjutande af medborgerligt förtroende.

Utsprider någon skrift, hvarå boktryckarens namn och tryckningsorten ej äro utsatta, vare i fråga om ansvar för innehållet såsom boktryckare ansedd, derest ej styrkas kan, från hvilket tryckeri skriften utgått.

§ 16.

Brott, som genom tryckt skrift begås och för hvilket ej i denna lag särskildt ansvar finnes utsatt, bestraffas enligt allmän lag, och varde skriften konfiskerad; dock att konfiskationen, så vidt möjligt är, inskränkes till den eller de delar af skriften, hvilka befunnits af brottsligt innehåll. Sålunda till konfiskation dömd skrift eller del deraf må icke vidare försäljas eller utspridas, ej heller må hvad som befunnits brottsligt ånyo af trycket utgifvas. Hvar som häremot bryter vare, då han om konfiskationen egt eller bort ega kunskap, förfallen till ansvar efter samma lagrum, enligt hvilket straff för det genom skriften begångna brottet förut blifvit ådömdt.

§ 17.

Justitie-kanslern åligger att sjelf eller genom ombud, som af honom förordnas, vaka öfver denna lags efterlefnad.

§ 18.

Finner Justitie-kanslern förbrytelse mot denna lag vara begången af beskaffenhet att den af allmän åklagare bör beifras, ege han vidtaga åtgärd till målets utförande vid laga domstol.

§ 19.

Åtal för tryckt skrifs innehåll må ej af allmän åklagare anställas, sedan sex månader förflutit från den tid skriften, jemlikt § 13, blifvit till Justitie-kanslern eller hans ombud inlemnad.

§ 20.

Anses tryckt skrift böra till åtal af allmän åklagare föränleda, ege Justitie-kanslern eller hans ombud att, derest så pröfvas nödigt, låta belägga skriften med qvarstad.

Jemväl domstol må, sedan åtal der blifvit anhängiggjort, på yrkande af allmän åklagare eller enskild målsegande förordna att tryckt skrift skall med qvarstad beläggas.

§ 21.

Qvarstad å tryckt skrift skall verkställas å alla i författarens, utgifvarens, förläggarens, boktryckarens samt bokhandlares eller annan utspri-
darens värjo befintliga exemplar, men må ej läggas å större del af skriften, än det eller de häften eller nummer, i hvilka det såsom brottsligt ansedda förekommer. Ej må qvarstad, innan den blifvit i tryckningsorten verkställd eller påbjuden, annorstädes ega rum, utom i det fall att skriften ej blifvit, enligt § 13, till Justitie-kanslern eller hans ombud inlemnad, eller att boktryckarens namn och tryckningsorten ej finnas å skriften utsatta.

§ 22.

Har Justitie-kanslern eller hans ombud förordnat om qvarstad, skall, vid påföljd att densamma eljest anses förfallen, i Stockholm inom fyra dagar och i landsorten inom fjorton dagar anmälan derom ske hos vederbörande domstol och målet der anhängiggöras.

Domstolen skall, inom två dagar sedan svaranden blifvit hörd, gilla eller upphäfva qvarstaden, vid påföljd att densamma eljest förfaller, utan att kunna vidare påbjudas.

Inom samma tid bör domstol meddela beslut i anledning af der framställdt yrkande om qvarstad.

Qvarstad skall ofördröjligen och utan hinder af deröfver förd klagan verkställas.

§ 23.

Den, som med vetskap derom, att qvarstad å tryckt skrift blifvit påbjuden, skriften utsprider, vare förfallen till det straff allmänna lagen stadgar för den, som qvarstad bryter.

§ 24.

Mål angående förbrytelse mot denna lag upptages vid allmän underrätt i den stad, der förbrytelsen blifvit begången, eller, derest den föröfvats å landet, vid underrätt i närmaste stad.

§ 25.

§ 25.

Lagligheten af åtalad skrifts innehåll skall pröfvas af en utaf nio ledamöter bestående Nämnd.

§ 26.

Den i nästföregående § omförmälda Nämnd bildas sålunda, att för hvarje landstingsområde utväljas årligen af landstinget minst tretio allmänt aktade män, bland hvilka, då Nämnd skall sättas, domstolen genom lottning uttager femton; och skall, sedan desse befunnits ojäfvige eller de jäfvades rum blifvit genom ny lottning fylldt, hvardera parten, utan uppgifna skäl, af de sålunda utlottade utesluta tre. Landstingsområde, som innefattar två eller flera städer, må, efter som landstinget pröfvar nödigt, indelas i särskilda distrikt, och gälle i ty fall för sådant distrikt hvad ofvan om landstingsområde stadgadt är.

I stad, som ej i landsting deltagar, skola de vid val af ledamöter i Riksdagens Andra Kammare röstberättigade hvarje år inför Magistraten utse tjugufem valmän, hvilka ege att för staden verkställa det val, som för landstingsområde tillkommer landstinget. Valet sker inför Magistraten, och gälle i öfrigt hvad här ofvan stadgadt blifvit.

Om utgången af val, som landsting anställt, skall Konungens Befallningshafvande ofördröjligen underrätta stadsdomstolarna inom det landstingsområde eller distrikt, för hvilket valet skett.

Ledamot i Nämnden må ej utan laga förfall denna befattning sig undandraga eller därför erhålla annan godtgörelse, än att domstolen må tillägga honom, om han sådant äskar, ersättning för resekostnaden, enligt hvad för landstingsman finnes stadgadt. Sådan ersättning skall, der ej enskild part kännes skyldig och förmår densamma gälda, af allmänna medel utgå.

§ 27.

Nämndens ledamöter skola på kallelse sammanträda inför domstolen och aflägga edlig försäkran att efter bästa förstånd och samvete utlåta de i saken afgifva och att i obrottslig tystnad hålla såväl hvad som under öfverläggningen yttras, som huru de särskilda ledamöterna rösta.

§ 28.

Sedan ransakningen blifvit fulländad, skall domstolen till Nämndens besvarande framställa denna fråga: »Är skriftens innehåll brottsligt efter det lagens rum, åklagaren åberopat?» Afser åtalet flera brott, eller föranleder målets beskaffenhet i öfrigt till flera frågor, varde de hvar för sig framställda.

§ 29.

Då fråga, enligt hvad i nästföregående § omförmåles, till Nämndens afgörande hänskjutes, skall domstolen i sammanhang dermed till Nämnden aflemna, jemte alla till målet hörande handlingar, en fullständig skriftlig sammanfattning af hvad i saken förekommit. Derefter öfverlägga Nämnden inom sig om det beslut, som fattas skall, hvilket bör grundas på de skäl, som under ransakningen förekommit; och skall Nämnden med ja eller nej besvara den framställda frågan. Ej må Nämnden åtskiljas innan den sitt beslut fattat. För den tilltalades fällande fordras minst två tredjedelar af rösterna.

§ 30.

Sedan Nämndens beslut blifvit inhemtadt, afgöra domstolen målet och afkunne ofördröjligen för parterna utslag. Har den tilltalade i anledning af Nämndens beslut blifvit fälld till ansvar, skall domstolens utslag underställas Hofrätts pröfning.

§ 31.

I afseende på förbrytelse, begången genom utrikes tryckt och till riket införd skrift, gälla hvad allmän lag stadgar om spridande af skrifter af brottsligt innehåll; dock må Justitie-kanslern, der han så finner nödigt, förordna om skriftens beläggande med qvarstad. Vidtager han sådan åtgärd, skall anmälan derom ofördröjligen ske hos domstol, som eger rätt upphäffa eller gilla qvarstaden, i hvilket sednare fall viss tid bör utsättas, inom hvilken skriften skall, vid äfventyr af konfiskation, vara ur riket utförd.

§ 32.

Angående ansvar och skadestånd för obefogadt åtal eller obehörig qvarstad, gälla hvad i allmän lag stadgas.

§ 33.

I allt, hvad genom denna lag icke uttryckligen annorlunda stadgadt är, gälla hvad i allmän lag om rättegång i brottmål stadgas.

§ 34.

Alla mål angående förbrytelser mot denna lag skola, vid ansvar för domare och embetsmän, med största skyndsamhet afgöras.

§ 35.

Denna lag skall gälla till efterlefnad från och med den 1 September 1873.

2:o. Följande förändringar i
Regeringsformen.

(Nuvarande lydelse.)

§ 107.

Skulle Konstitutions-Utskottet anmärka, att Statsrådets ledamöter samfaldt eller en eller flere af dem uti deras rådslag om allmänna mått och steg icke iakttagit rikets sannskyldiga nytta, eller att någon föredragande icke med oväld, nit, skicklighet och drift sitt förtroendeembete utöfvat, ege då Utskottet att sådant tillkännagifva för Riksdagen, hvilken, om den finner rikets väl det kräfva, kan hos Konungen skriftligen anmäla sin önskan, att Han ville ur Statsrådet och ifrån embetet skilja den eller dem, emot hvilka anmärkning blifvit gjord.

Frågor uti detta ämne kunna i Riksdagens Kamrar väckas och af andra Riksdagens Utskott än Konstitutions-Utskottet hos Kamrarna andragas, men icke af Riksdagen afgöras förr, än sistnämnda Utskott deröfver blifvit hört. Under Riksdagens öfverläggningar derom skola icke Konungens beslut uti mål, som röra enskilda personers eller korporationers rättigheter och angelägenheter, kunna ens nämnas, ännu mindre någon Riksdagens pröfning underställas.

Allt hvad Riksdagen efter granskning godkänt eller lemnat oanmärkt bör anses hafva vunnit decharge i afseende på det granskade, och ingen ny, till ansvarighet förbindande, granskning af ny Riksdag i samma mål vara tillåten; dock bör, oaktadt den af Riks-

(Föreslagen lydelse).

§ 107.

Skulle Konstitutions-Utskottet —
— — — anmärkning blifvit gjord.
Frågor uti detta ämne — — —
— Riksdagens pröfning underställas.

§ 108.

Allt hvad Riksdagen — — — —
deras embetsbefattning tillkommer.

dagens Utskott eller Revisorer för-
rättade generela öfversigt af statsmed-
lens utdelning, det åligga vederbö-
rande embetsmän att verkställa den
speciela revision, som dem i kraft af
deras embetsbefattning tillkommer.

§ 108.

*Lagtima Riksdag skall hvar tredje
år, på sätt i Riksdags-ordningen sägs,
förordna sex för kunskaper och lärdom
kända män att jemte Justitie-ombuds-
mannen, som bland dem förer ordet,
utöfva vård öfver tryckfriheten. Desse
komiterade, af hvilka två utom Ju-
stitie-ombudsmannen skola vara lag-
farnе, ege sådan befattning, att, i hän-
delse någon författare eller boktryc-
kare, innan tryckningen, sjelf öfverlem-
nar dem en skrift och begär deras ytt-
rande, huruvida åtal derå, efter tryck-
frihetslagen, kan ega rum, skola Ju-
stitie-ombudsmannen och minst trenne
komiterade, hvaraf en lagfaren, ett så-
dant yttrande skriftligen afgifva. För-
klara de deruti, att skriften må tryc-
kas, vare då både författare och bok-
tryckare från allt ansvar frie, och ligge
det å komiterade.*

Riksdags-ordningen.

§ 69.

Lagtima Riksdag skall hvar tredje
år tillsätta en Nämnd af fyratioåttå
personer, deraf hvardera Kammaren
genom sluten omröstning inom sig ut-
ser tjugufyra, och hvilken Nämnd, i
den ordning 103 och 104 §§ Regerings-
formen stadga, eger att döma, huru-

§ 69.

Lagtima Riksdag — — — —
— domsrätt skiljas.

vida Högsta Domstolens samtliga ledamöter gjort sig förtjenta att i deras viktiga kall bibehållas, eller om visse af dem, utan bevisligen begångna fel och brott, hvarom Regeringsformens 102 § handlar, likväl kunna anses böra från utöfningen af Konungens domsrätt skiljas.

Denna Nämnd träder samma dag den blifvit vald tillsammans. Nämndens samtliga ledamöter rösta först, man för man, öfver den frågan: Skall omröstning anställas till uteslutande af någon bland Högsta Domstolens ledamöter? Besvaras denna fråga enhälligt eller af de flesta rösterna med nej, blifva Högsta Domstolens samtliga ledamöter bibehållne. Besvaras den åter med ja, uppgör hvar och en af Nämnden en sluten lista på dem af Högsta Domstolens ledamöter, flera eller färre, som han anser böra entledigas. De tre bland desse, som då fått det största antal röster emot sig, ställas hvar efter annan under ny omröstning, hvarvid två tredjedelar af rösterna fordras emot den eller dem, som skola anses vara från Riksdagens förtroende uteslutne; och förhållas der-efter såsom i Regeringsformens 103 § vidare föreskrifves.

§ 70.

Lagtima Riksdag skall hvar tredje år förordna sex för kunskaper och lärdom kända män att jemte Justitie-ombudsmannen, som bland dem förer ordet, utöfva vård öfver tryckfriheten. Desse komiterade, af hvilka två utom

§ 70.

Den i föregående § omförmälda Nämnd träder — — — — vidare föreskrifves.

Justitie-ombudsmannen skola vara lagfarne, väljas medelst omröstning genom tjugufyra valmän, deraf hvardera Kammarerna inom sig utser tolf. Afgår mellan Riksdagarna någon bland komite-rade, välja de öfrige till det lediga rummet en behörig man.

Stockholm den 25 Mars 1872.

På Utskottets vägnar:

Pehr von Ehrenheim.

Reservationer:

af Herr von Ehrenheim, med hvilken Herr Friherre Tersmeden instämt, äfvensom Herr Dickson i fråga om juryns sammansättning: »Emot Utskottets förslag i § 26 får jag anmäla min reservation. Det lämpligaste sättet för juryns bildande skulle efter min tanke vara att uppdraga åt stadsdomstolarne att årligen, hvar för sitt område, utse ett stort antal personer — vexlande t. ex. emellan 100 och 500 efter orternas folkmängd — bland hvilka sedermera jurymän för hvarje särskildt fall skulle uttagas genom lottning. Då valet öfverlemnades åt domstolen, borde man kunna påräkna att endast redbara personer af så mycken bildning, som för uppdraget erfordras, uppfördes på jurymannalistan, och det stora antalet skulle vara en borgen, att ensidighet vid valet icke kunde göra sig gällande. Denna åsigt har emellertid icke inom Utskottet vunnit understöd, och har jag vid sådant förhållande icke sett någon annan utväg för juryns bildande än att anlita de kommunala myndigheterna samt, i följd häraf, instämt i Utskottets förslag att lemna uppdraget åt landstingen, hvar för sitt landstingsområde. Att göra ett undantag för de städer, som bilda egna lands-

tingsområden, har deremot synt mig föga följdriktigt, och jag har så mycket mindre kunnat instämma i Utskottets förslag i hvad det afser nämnda städer, som detta förslag synes mig erbjuda föga garanti för ett godt resultat. För att ett val, hvaruti ett stort antal personer kunna deltaga, skall blifva godt, fordras i första rummet att valet skall vara föremål för ett lifligt intresse bland de väljande, och något sådant befarar jag icke kunna påräknas för val af elektoror för utseende af en jurymannakorps. Vill man icke öfverlemna valet åt stadsdomstolarne, tror jag att detsamma bör för ifrågavarande städer uppdragas åt stadsfullmäktige. Det minsta antalet bör också öfverallt höjas från 30 till 50, och § följaktligen få följande lydelse:

»Den i nästföregående § omförmälda Nämnd bildas sålunda, att inom hvarje landstingsområde och stad, som ej i landsting deltager, utväljas årligen, af landstinget för landstingsområdet och af stadsfullmäktige för staden, minst femtio allmänt aktade män, bland hvilka, då Nämnd skall sättas, domstolen genom lottning uttager femton ojäfvige ledamöter, och skall hvardera parten utan uppgifna skäl af de sålunda utlottade utesluta tre. Landstingsområde, som innefattar två eller flera städer, må, efter som landstinget pröfvar nödigt, indelas i särskilda distrikt, och gälle i ty fall för sådant distrikt hvad ofvan om landstingsområde stadgadt är.

Om utgången af val, som landsting anställt, skall Konungens Befallningshafvande ofördröjligen underrätta stadsdomstolarne inom det landstingsområde eller distrikt, för hvilket valet skett.

Ledamot i Nämnden må ej utan laga förfall denna befattning sig undandraga eller derför erhålla annan godtgörelse, än att domstolen må tillägga honom, om han sådant äskar, ersättning för resekostnader, enligt hvad för landstingsman finnes stadgadt. Sådän ersättning skall, der ej enskild part kännes skyldig och förmår densamma gälda, af allmänna medel utgå.»

I afseende på §§ 14 och 15 instämmer jag med Herr von Gegerfelt.» af Herr *von Gegerfelt* mot Utskottets beslut angående dels 14 §, hvars lydelse han ansåg böra blifva sådan som den af förra Riksdagens Konstitutions-Utskott föreslagits, samt dels 15 § 1 mom., hvilket han fann böra lyda sålunda: »För innehållet af tryckt skrift vare med här nedan stadgade undantag författaren ansvarig, om han utlemnar skriften för att i tryck offentliggöras. I annat fall ansvare utgifvaren.»

af Herr *Faxe*: »Då jag härmed anmäler min reservation mot Utskottets förslag till 14 och 15 §§ Tryckfrihets-förordningen, får jag i sådant afseende anmärka:

vid § 14, att genom den föreslagna lydelsen deraf, afvikande från innehållet af såväl motsvarande stadgande i nu gällande Tryckfrihetsförordning § 1 mom. 11, som Utskottets vid sednaste lagtima riksdag i ämnet afgifna förslag, hvilket i denna del då lemnades utan anmärkning, från boktryckarne blifvit på Justitie-kanslern och dess ombud öfverflyttadt ett besvär, som icke har ringaste gemenskap med desses egentliga befattning och aldra minst med Justitie-kanslerns, eller att vara en mellanlänk mellan boktryckarne, å ena, samt universiteten och Kongl. Biblioteket, å andra sidan, samt att detta synes mig högst olämpligt både i och för sig och i anseende till de flera olägenheter och kostnader, som deraf skulle föranledas, då den, som emottoge de ifrågavarande handlingarne, naturligtvis äfven måste ordna och granska hvad som lemnades, för att tillse, att handlingarne vore fullständiga, hvilket åter, enär sådana handlingar vanligen aflemnas endast en gång om året i större massor och icke ens häftade, skulle, särdeles i hufvudstaden och de städer, der ett större antal tryckta skrifter utgifvas, erfordra ganska mycken tid och omsorg, så att ombuden ingalunda kunde åtnöjas med de ringa arvoden, som nu består; hvarjemte särskilda förvaringsrum säkerligen mångenstädes blefve nödiga för handlingarnes förvarande tilldess vederbörande komme i tillfälle att afhemta dem. Afhemtningen skulle ock medföra icke så ringa kostnad för universiteten och Kongl. Biblioteket, som för detta ändamål måste hafva ombud på en mängd olika ställen, derest eljest meningen icke är, att Justitie-kanslern och dess ombud äfven skulle ombesörja handlingarnes fördelning och öfversändande, hvilket åter komme att högst betydligt öka deras besvär — och sådant allt blott för att befria boktryckarne från den icke särdeles betungande omsorgen att, på sätt dem allt hittills ålegat, en gång om året aflemna eller afsända omförmälda handlingar i tre exemplar, ett till hvardera af nämnda inrättningar; samt

vid § 15, att då, enligt Utskottets förslag, författaren skulle vara ansvarig för innehållet af tryckt skrift allenast i det fall, att han låtit utsätta sitt namn å skriften, eller annorledes erkänt sig hafva densamma till offentliggörande i tryck utlemnadt, så, jemte det man kan tveka huruvida meningen är, att ansvarighet för författaren eger rum när helst han gör ett sådant erkännande, eller om dertill fordras att erkännandet skall vara afgifvet före eller vid skriftens utlemnande till tryckning, hvilket sednare dock vore alltför orimligt, måste stadgandet likväl alltid tydas derhän att, der ett dylikt erkännande icke afgåfves, bevisning om rätta förhållandet icke finge förebringas, hvarken af utgifvare eller boktryckare, ej heller af åklagaren. Härigenom skulle följaktligen ännu bättre än
hittills

hittills beredas tillfälle att flytta ansvaret från den verkliga skyldige till en jämförelsevis oskyldig, — att begagna s. k. ansvaringar, hvilka finge plikta för andras synder, äfven om de handlat i god tro, men icke haft nog klokhet att på förhand taga författarens skriftliga, med vittnen styrkta erkännande, att skriften blifvit af honom utlemnad i afsigt att få den i tryck offentliggjord eller annorledes försett sig med fullgiltigt bevis om ett sådant erkännande.

Af dessa skäl hemställer jag om afslag å Utskottets förenämnda förslag, och att ifrågavarande stadganden må erhålla följande lydelse:

§ 14. »Till Kongl. biblioteket samt till hvarje af rikets universitet skall boktryckare, af allt som under året hos honom tryckes, inom slutet af Juni månad nästföljande år, utan betalning aflemna ett fullständigt och felfritt exemplar, jemte dertill hörande plancher. Underlåter någon det, böte för hvarje särskildt fall 50 R:dr och vare ändock pligtig att, vid enahanda ansvar, inom ny förelagd tid behöriga exemplar aflemna».

§ 15. »För innehållet af tryckt skrift vare, med här nedan stadgade undantag, författaren ansvarig, om han utlemnar skriften för att i tryck offentliggöras. I annat fall ansvare utgifvaren».

Det öfriga af sistnämnda § skulle blifva lika med hvad Utskottet föreslagit; och torde jag, i afseende på skilnaden emellan Utskottets och här framställda förslag i fråga om författarens ansvarighet, endast behöfva erinra, att då, enligt det förra, författaren blefve ansvarig allenast i det fall, att han erkänt sig hafva utlemnad skriften till tryckning, så skulle, efter hvad nu är föreslaget, hans ansvarighet inträda, äfven då sådant, oakadt hans förnekande, behörigen styrktes. Uppenbart är, att man, vid åtal, endast på detta sätt kan träffa den verkliga brottslige, som sökt skydda sig bakom en annans rygg; och att såsom upphofsman till brottet och således mest brottslig måste anses den, som icke allenast författat den brottsliga skriften, utan ock utlemnad densamma, i afsigt att den skall i tryck offentliggöras — det torde likaledes vara klart.

För öfrigt antager jag, att om vid åtal känt och ostridigt eller bevisligt vore, hvilken som, enligt lag, skall vara ansvarig för den åtalade skriftens innehåll, komme åklagaren att vända sin talan omedelbart mot denne, men i annat fall måste boktryckaren först höras med skyldighet att uppgifva rätter ansvarig utgifvare. Gitter han ej det eller varder uppgiftens riktighet af den uppgifne förnekad och kan ej styrkas, eller varder boktryckaren förvunnen att hafva gjort veterligen oriktig uppgift, så att, ändå att uppgiften af den uppgifne erkännes, det likväl ådagaläggas, att icke denne utan en annan är den verkliga utgifvaren, och har boktryckaren

icke varit i god tro, då, men också endast då skulle ansvaret drabba honom. Detsamma skulle ock gälla för utgifvare, så att han egde uppgifva och styrka, hvilken som, i egenskap af författare, rätteligen bör ansvara för skriftens innehåll, men eljest sjelf, på sätt om boktryckare är sagdt, stånda ansvaret.

Hvad angår utgifvare af periodisk skrift, så, enär han ensam eger bestämma skriftens innehåll, så att allt hvad den innehåller måste anses deruti hafva influtit med hans vetskap och vilja, är han ock fullt jemförlig med författare och bör följaktligen ansvara lika med denne. Detta är ock nödvändigt, om man vill motverka begagnandet af s. k. ansvaringar. Att åter, såsom ifrågasatt blifvit, undantag härifrån skulle göras för det fall, att författarens namn funnes undertecknad den del af skriften, som utgjorde föremål för åtal, skulle, mera än nuvarande föreskrifter, underlätta omförmälda oskick, och man kunde för hvarje periodisk skrift, i stället för en, få legio af ansvaringar: ty, säge hvad man vill, så är det vida lättare att, emot en ganska ringa vedergällning, förmå någon att sätta sitt namn under en eller annan artikel, än att få en person, som åtager sig ansvaret för allt hvad som intages i skriften under en längre tidsföljd, helst ingen lærer vara så cnfaldig, att han ej förstår, att, då den verkliga utgifvaren icke sjelf vågar åtaga sig ansvarigheten, orsaken dertill är, att skriften skall komma att innehålla åtskilligt, som medför ansvar. Det har visserligen blifvit erinradt, att det icke vore möjligt för utgifvaren att hålla hand deröfver, att icke något af brottslig beskaffenhet i skriften inflöte, synnerligast om sådant förekomme under annonsform: men det är mera än sannolikt att, om ingen elak afsigt ligger boktryckaren till last och han gjort allt hvad på honom berott till att förekomma att brottsliga eller oriktiga artiklar eller uppgifter må i skriften inflyta, den anklagade under sådana förhållanden sällan blefve fälld af jury; och skulle likväl någon gång så inträffa, måste dock domstolen alltid, vid straffpåföljdens bestämmande, göra behörigt afseende på de mildrande omständigheter, som föreläge.»

af Herr *Odelberg*, med hvilken Herr *Bergstedt* sig förenat: »Utskottets förslag att uti städer, som ej i landsting deltaga, genom allmänna val bilda korporationer, hvilkas enda åliggande skulle vara att utse juryn i tryckfrihetsmål, kan jag ej gilla, utan anser jag för min del lämpligast att, på sätt Konstitutions-Utskottet vid 1871 års riksdag föreslagit, jury må utses af stadsfullmäktige i dessa städer.

I likhet med 1871 års Konstitutions-Utskott anser jag nemligen, att stadsfullmäktige, så i ett som annat hänseende, böra anses såsom kommunens förtroende-män, hos hvilka den största personalkänedom och redbarhet måste förutsättas, och hvilka framför andra kunna utgöra en valkorpo-

ration, hvars val till jury med fog kan betraktas såsom ett uttryck af den sansade och opartiska allmänna meningen.

På grund af hvad jag här anfört iustämmer jag uti det förslag till lydelse af 26 §, som af Herr von Ehrenheim uti dess reservation afgifvits.»

hvarförutan Herr *Odelberg* i afscende på ordalydelsen af 15 § instämde med Herr *Faxe*.

af Herr *Hierta*, med hvilken Herr *Nils Larson* instämt: »Emot pluralitetens beslut beträffande 15 § 3 mom. får jag anmäla min reservation och såsom min mening upptaga det alternativa förslag, som de komiterade inom Utskottet framlagt, så lydande:

»Är ej författarens eller utgifvarens namn känt, åligger det boktryckaren, att inom tid, som Rätten honom förelägger, uppgifva ansvarig utgifvare; gör han det ej, eller kan han ej uppgiften styrka, eller blifver han förvunnen att hafva gjort oriktig uppgift, stånde han sjelf ansvaret. Vill utgifvare, för undgående af ansvarigheten, ansvarig författare uppgifva, vare lag samma; dock eger utgifvare af *tidning* eller *tidskrift* ej rätt dertill, derest ej författarens namn finnes undertecknad den del af skriften, som utgör föremål för åtal.»

Skälet till denna mening, att äfven i en periodisk skrift författare af någon särskild artikel eller afhandling må kunna därför ansvara, oakadt han är en annan än tidskriftens förläggare, synes tydligt kunna följa af tryckfrihetslagens ordalydelse, att med ordet skrift »förstås allt hvad genom tryck under allmänhetens ögon lägges.» En tryckt afhandling eller särskild artikel, som förekommer i en tidning, är således ovilkorligt en skrift, i tryckfrihetslagens mening, antingen den fyller en hel volym eller ett helt tidningsnummer eller blott utgör en del deraf. Man kan ock tänka sig, att de särskilda medarbetarne i en tidskrift eller tidning öfverenskommit att underteckna sitt namn under hvar sin afdelning, för att ansvara därför inför allmänheten, samt att en dylik öfverenskommelse vore träffad med särskilda artiklars författare, som icke deltaga i den dagliga redaktionen. Man måste då fråga sig, om det icke är förenligare med rätt och sanning, att hvarje sådan författare skall kunna få ansvara för hvad han skrivit, än att en enda person skall, i strid med rättsgrunden och med den allmänna föreskriften, att för hvarje skrift författaren skall vara ansvarig, tagas för hufvudet äfven för det han icke skrivit, och således der en skrift finnes brottslig straffas för ett brott, som icke han utan en annan begått. Deremot bör det i många fall lända till nytta, att sådana upplysningar kunna framkomma, för hvilka författaren ville åtaga sig ansvaret medelst sitt namns utsättande, men som en utgifvare icke på eget

äfventyr vågar befordra till tryck, emedan han icke är i tillfälle att bedöma deras sanningsenlighet.

Härtill bör ock läggas, att i vårt grannrike Danmark finnes en sådan lag, att författare till särskilda afhandlingar i en tidning, då hans namn är undertecknad, äfven får bära ansvaret derför, samt att denna bestämmelse der anses såsom särdeles lämplig; och på dessa grunder anhåller jag att här ofvan införda redaktionsförslag måtte antagas.»

af Herr *Ola Jönsson*: »Äfven om nu gällande Tryckfrihetsförordning är behäftad med märkbara fel, lära dock icke dessa kunna afhjelpas genom det förslag till ny tryckfrihetslag, som Utskottet afgifvit.

De väsendtligaste anmärkningar, som mot nuvarande Tryckfrihetsförordning blifvit framställda, gälla naturligtvis ansvarigheten för tryckt skrift samt sättet för jurymännens utväljande. Om Utskottet verkligen, såsom det väl får antagas, vid utarbetandet af sitt förslag gjort afhjelpandet af dessa olägenheter till sin hufvudsakliga uppgift, så har efter min åsigt Utskottet fullkomligt misslyckats.

Hvad först beträffar frågan om ansvarigheten, så, långt ifrån att omöjliggöra eller begränsa det legda ansvarighetssystemet, lemnar det nya förslaget vida större tillfälle dertill, då man, i stället för en, kan få en hel rad af legda ansvaringar, såsom legd författare, legd utgifvare; ja sjelfva boktryckaren kan till och med genom upprättandet af arrende- eller hyreskontrakt pro forma rörande boktryckeriet ställa framför sig en legd ansvaring. Men detta förmenar Utskottet kan förekommas derigenom, att åklagaren eger bevisa och domstolen afgöra hvilken som är den verkliga författaren, utgifvaren eller boktryckaren, och detta är också förslaget andemening, visserligen, jag medgifver det, ganska försigtigt uttryckt, men dock tydligt nog för att, om man med uppmärksamhet läser förslaget, kunna fattas, och det är just denna domstolens afgöranderätt, som jag anser vådlig och mot hvilken jag isynnerhet reserverar mig.

En af grundpelarne i nu gällande Tryckfrihetsförordning är den hvarje oförvitlig svensk medborgare medgifna rättigheten att, utan några bestämda kvalifikationer i öfrigt, utgifva en tidning. Dertill är, som man vet, blott behöfligt att utgifvaren anmäler sig hos Justitie-statsministern för erhållande af s. k. tillståndsbevis.

Det är denna, en bland de yppersta af alla medborgerliga rättigheter, som man nu på ett betänkligt sätt vill kringskära. Intet tillståndsbevis, ingen anmälan behöfs vidare — detta låter ju mycket liberalt! — men utgifvaren sjelf skall ställas under censur. Han blir icke längre berättigad att bestämma sina handlingar och blott straffas om han gör sig saker till öfverträdelse af tryckfrihetslagen — nej han är en misstänkt person, på hvilken

man måste hålla ett vaksamt öga. Egenskapen af oförvitlighet och heder är icke längre tillräcklig, andra egenskaper tarvas äfven för att kunna hugnas med domstolens nådiga tillstånd att få anses och gälla såsom tidningsutgifvare, då han nemligen äfven skall kunna bestämma en tidnings innehåll; i annat fall tages han för hufvudet och kasseras såsom en oduglig medlem i det publicistiska samfundet. Utgifvarens eget erkännande att han är utgifvare, får icke längre gälla, icke heller den boktryckares, som tryckt skriften, men domstolens, får det! Allt detta naturligtvis för att göra boktryckaren i sista eller rättare i första hand ansvarig; ty säkerligen kommer åklagaren att med åtalet vända sig mot boktryckaren, som för att freda sig får uppgifva ansvarig utgifvare, men då kan åklagaren träda emellan med påståendet att den uppgifne utgifvaren icke är den verklige utgifvaren och om åklagaren lyckas skaffa någon bevisning, som gör det möjligt för domstolen att anse den uppgifne såsom icke utgifvare, d. v. s. icke hafva bestämt eller icke kunnat bestämma skriftens innehåll, då finnes för boktryckaren ingen räddning, då måste han underkasta sig ansvaret för allt hvad som är skrifvet, och på detta sätt kan boktryckaren i många, ja, kanske i de flesta fallen helt oskyldigt blifva dömd och straffad; och icke nog härmed, man gör honom till censor öfver både utgifvaren och författaren; men härmed är också tryckfriheten dödad och inquisitionen införd i pressmål.

Det är den 15 § i det nya förslaget, som innehåller dessa bestämmelser — de vådligaste, hvarmed vår nu gällande tryckfrihet någonsin blifvit hotad. Att öfverlemna åt domstolen att afgöra *hvem* som är den rätte utgifvaren eller författaren, på samma gång domstolen medgifves rätt att *underkänna såväl utgifvarens som boktryckarens egna vitsord*, är väl det svåraste hugg, som mot den fria yttranderätten hittills blifvit måttadt, ty det ligger i öppen dag, att om en förläggare eller boktryckare för sina politiska åsigtens skull, eller af någon annan anledning, gjort sig misslaglig, kan domstolen med ett enda penndrag mäktigt ingripa i hela hans ekonomiska väl. Domstolen kan på ganska ringa bevisning förklara, att den uppgifne utgifvaren eller författaren icke besitter egenskaper att han kunnat »bestämma» den ifrågavarande skriftens innehåll, för att kasta honom öfverbord och dermed återföra hela ansvaret på boktryckaren.

Kan väl något orimligare eller förhatligare tänkas, eller någonting vådligare för tryckfrihetens utöfvande föreslås? Och är icke härmed ett inquisitionsvång infördt, som hotar att klafbinda alla friare och sjelfständiga meningsyttringar? Lägg härtill den för utgifvaren anvisade utvägen — så vida han ej af domstolen blifver underkänd — att genom yppandet af

författarens namn frälsa sig sjelf, och man har hela lågheten i detta demoraliserande system tydlig och klar för sig.

Hvad menar för öfrigt Utskottet med att »bestämman skriftens innehåll»? För att kunna bestämman det, måste man äfven kunna bedöma det. Men nu kan en person såsom utgifvare vara en i allo hederlig man, som af intresse för allmänna angelägenheter, eller derföre att han på ett loffligt sätt vill använda sin förmögenhet, nedlägger densamma i ett tidningsföretag; men det är derföre icke gifvet att han besitter så stora kunskaper att han är mäktig bedöma allt hvad som inflyter i tidningen, d. v. s. kan bestämman dess innehåll. Men det behöfver han heller icke, ty han anlitar för detta ändamål den eller de personer, till hvilka han (utgifvaren) har fullt förtroende, och om de skulle misstaga sig, så underkastar han sig den risk, han enligt lag iklädt sig i samma stund han blef tidningens utgifvare. *Detta är frihet!* Allmänheten, som läser hans tidning, har icke något med hans personliga egenskap af utgifvare att skaffa. det är med saken, med tidningens innehåll, som den har att sysselsätta sig. Är detta innehåll brottsligt — nå väl, då vände man sig mot honom, såsom den der iklädt sig både det moraliska och juridiska ansvaret.

Skulle åter Utskottets förslag blifva lag, så är det icke sakförhållandet, icke tidningens innehåll, som blir det hufvudsakligen viktiga och afgörande i tryckfrihetsmål, utan en lumpen äffan att söka uppdaga och utforska, om utgifvarens person är så pass kvalificerad i litterärt hänseende, att han kunnat bestämman den åtalade artikelns intagande i tidningen eller ej. Och för att domstolen härvidlag skulle kunna fälla ett alldeles säkert utslag, så blefve väl nödigt att utgifvaren underkastades någon slags grammatikalisk eller språklig examen; men om det afgifna profvet ej finnes nöjaktigt, så vänder man sig genast återigen mot boktryckaren. Huruvida äfven denne kunnat »bestämman», d. v. s. varit mäktig bedöma skriftens innehåll, sättes ej i fråga, han göres utan vidare omständigheter ansvarig för tidningens innehåll, äfven om han på grund af med utgifvaren i fullkomligt god tro upprättadt kontrakt som säkrast ansett sig ansvarsfri, och härmed återföres man till de tider, icke långt aflägsna före antagandet af nu gällande tryckfrihetslag, då derigenom att yttersta ansvaret vältrades på boktryckaren denne, af fruktan för hvad som kunde drabba honom, utöfvade öfver tryckfriheten en censur, som helt och hållet dödade densamma.

Hvad vidare beträffar 26 § i förslaget, som handlar om bildandet af tryckfrihetsnämnden, så har Utskottet icke heller härutinnan efter min åsigt lyckats med sitt lagstiftningsarbete. Att nuvarande sättet för juryns sammansättning icke är lyckligt eller i rättsligt hänseende motsvarar billiga fordringar, då det lägger i domstolens hand afgörandet af tryckfrihets-

målen, är en allmänt insedd, om ock icke lika allmänt erkänd sak: men skulle Utskottets förslag blifva lag, så är det att befara, det den ena villan blefve värre än den andra.

Utan att egentligen hysa några betänkligheter vid att åt landstingen öfverlemna rättigheten att utse jurymän, anser jag likväl att under nuvarande kommunala rösträttsförhållanden denna rättighet på ett eller annat ställe möjligen kunde blifva vådlig nog. Men det kan för ändamålet vara tillräckligt att skärskåda den långt viktigare bestämmelsen att åt de till val af ledamöter i Riksdagens Andra Kammare, i de städer som ej tillhöra något landstingsområde, berättigade öfverlåta väljandet af de 25 ledamöter, hvilka i likhet med landstingen skulle utse den ifrågavarande tryckfrihetsnämnden.

Härvid framställer sig först den stora principfrågan, om det är klokt och rätt att förvandla tryckfrihetsmålen till politiska partifrågor. Att detta skulle blifva händelsen inses lätteligen af en och hvar, då man just lagt den politiska rösträtten till grund för utöfvandet af denna nya medborgerliga pligt. Följden kunde möjligen blifva, att de väljande icke så mycket fästade sig vid de blifvande valmännens (elektorernas) egenskaper i allmänhet, utan isynnerhet vid deras politiska åsikter. Redan nu är juryns utväljande måhända någon gång mera en partisak än en rättslig och moralisk akt; och att den nye juryinstitutionen skulle blifva ett agitationsmedel i deras händer, som deraf ville sig begagna, är fullkomligt klart.

Härtill kommer att de nya valen till jurymän dels icke blefve direkta, och dels icke stode i sammanhang med riksdagsmannavalen till Andra Kammaren. Både det ena och det andra skulle hos den del af valmännen, som icke äro politiskt vakna eller äro politiskt likgiltiga, alstra ett så bristande intresse för sjelfva saken, att valen komme att helt och hållet falla i deras händer, hvilka förstode att till sin fördel deraf sig begagna. Hvem kunde väl också utan att dertill drifvas af några högre syften eller af några på sidan om saken liggande bi-intressen hafva synnerlig lust att deltaga i ett val för utseende af elektor, hvilka hade att välja jurymän i tryckfrihetsmål, då, såsom förut är nämndt, dessa val icke skedde i sammanhang med riksdagsmannavalen; och kan man således icke hafva fullt berättigade skäl för den öfvertygelsen, att resultatet kunde komma att bero af ledarnes agitationsförmåga, och de nya tryckfrihetsnämnderna sålunda lätt blifva ett uttryck af och ett medel för det politiska parti, som bäst förstår hvad det gäller och som har så mycket lättare för att dominera som det länge förut varit i besittning af makten. Härmed vore gärdet öppnadt för förföljelse i stor skala mot den fria pressen, och häri ligger äfven en stor fara för tryckfriheten.

Mycket kunde för öfrigt vara att anmärka mot Utskottets förslag, men de påvisade olägenheterna synas mig tillräckligt stora för att göra förslaget oantagligt.

Såsom jag förut antydt, har den nu gällande Tryckfrihets-förordningen sina fel, och till de uppgifna kan läggas det, att de påföljder och straff den i flera fall stadgar äro — sedan 1865 års riksdag, besynnerligt nog, i en hastig vändning beslutat, att den nya strafflagen skulle vara tillämplig äfven på tryckfrihetsmål — alltför stränga. Genom sammanställningen af strafflagen och Tryckfrihets-förordningen har den sednare fått en helt annan karakter än den ursprungligen egde, helst som man icke på samma gång upphäfde 7 mom. i 4 § af nämnda förordning. Men oakadt dessa fel hos nu gällande Tryckfrihets-förordning, tror jag dock icke, att den ännu af allmänna meningen i landet är utdömd; eller att allmänheten önskar en förändring af Tryckfrihets-förordningen, i det syfte som det nya förslaget angifver, och således långt ifrån att vilja medgifva det ytterligare några hinder läggas i vägen för tryckfriheten, anser folkopinionen och detta med fog, att om några ändringar i meranämnda förordning skola ske, så böra de företrädesvis gå ut på att mildra de bestämmelser, som i följd af sagde Riksdags beslut blifvit allt för mycket skärpta.

Men med alla sina fel, har dock den nuvarande presslagstiftningen haft den ovärderliga förtjensten att hittills hafva bevarat den svenska tryckfriheten, medborgerlighetens yppersta skyddsvärn från undergång, och detta är mycket! Tag bort eller inskränk tryckfriheten, och de olyckliga följderna här af skola icke uteblifva. Ingen nation kan få för mycket af ljuset! Aldrig har världen ännu företett något exempel derpå, att nationela vådor eller olyckor uppkommit deraf, att man låtit det fria ordet gälla allt hvad det kunnat, men väl har den lemnat otaliga bevis derpå, att man genom att hämma upplysningen, och just genom att begagna den stora ljussläckningsanstalt, som kallas trycktvång, framkallat de faror och omstörtningar man velat förekomma.

«Dessa lärerika exempel äro, så att säga, med eldskrift inristade i våra dagars historia. En klok lagstiftare tager varning af, men trotsar ej erfarenhetens vittnesbörd. Friheten utgör sin egen styrka, då deremot tvånget och censuren ramla under sin egen tyngd.»

af Herr *Per Nilsson* mot förslagens 15 §.

af Herr *Lyttkens* mot §§ 12, 15 och 26.

af Herr *Carlsund* mot förslaget i dess helhet.

af Herr *Rydberg*.

af Herr

af Herr *Gumælius* vid §§ 20, 21, 22, 23, 31 och 32: »Villigt erkännande, att de af detta års Konstitutions-Utskott vidtagna förändringar i Utskottets fjolårsförslag beträffande qvarstad innebära väsendtliga förbättringar, i det tiderna, inom hvilka qvarstads behörighet skall af domstol prövas, nödtorfteligen förkortats och auvisning om skadestånd för obehörig qvarstad lemnats, har jag dock velat föreställa mig, att heldre alla dessa stadganden om att i förväg lägga qvarstad å skrift, som icke blifvit dömd brottslig, borde, såsom rättsvidriga, vid en omarbetning af tryckfrihetslagen utgallras. Under vanliga förhållanden tillämpas ej dessa stadgar, och då äro de visserligen oskadliga, men ock gagnlösa och fula utväxter på grundlagen. Deremot låter det tänka sig, att de under en tid af starkare reaktion än den nuvarande kunna komma att vid kritiska ögonblick tillämpas på ett sätt, som för tillfället tillintetgör tryckfriheten. På sådana grunder hemställer jag,

- att §§ 20, 21, 22 och 23 i föreliggande förslag måtte uteslutas;
- att ur § 31 utgår allt, som följer efter ordet »innehåll»;
- att ur § 32 orden »obehörig qvarstad» utstrykas; samt
- att §§ 24—35 flyttas upp i nummerföljden, så att de blifva §§ 20—31.

Vid § 26: Utskottet har tillstyrkt, att jury skall väljas i Stockholm, Göteborg och Malmö af elektorerna, utsedde af de vid riksdagsmannaval röstberättigade, men i det öfriga landet af vederbörande landsting. Häruti ligger, synes mig, en betänklig brist på följdriktighet.

Om det är i sin ordning, att de stora städernas valmän skola utse jury — hvilket då heldre torde böra ske omedelbart, än på det intressedödande medelbara sättet — har jag svårt förstå, hvarför icke äfven i landsorten den del af domstolen, som kallas jury, skulle få utses på samma sätt, som i de större städerna, och på samma plats, der den ordinarie domstolen har sitt säte.

Man har invändt, att lokalbladen hafva spridning jemväl i kringliggande landsort, möjligen utöfver hela länet, och därför böra länets representanter vid landstinget välja jury. Men deraf skulle följa, att Stockholmstidningar, afsedda för spridning öfver hela landet, rätteligen borde dömas af en jury, vald af landets representanter vid riksdagen. Jag tror dock ej, att Riksdagen, som har annat att bestyra, vill åtaga sig att förrätta sådana val, och äfven landstingen, redan öfverhopade af en myckenhet val, för hvilka intresset somligstades visat sig temligen matt, torde blifva föga tacksamma för att erhålla uppdrag förrätta val af jurymannagrupper, hvilka inom de flesta län torde blifva till antalet lika många som länets städer,

derest man ej vill utsätta jurymännen för att få göra långa resor, och det allmänna, att nu ej tala om enskilda parter, för risken att få utbetala betydliga resekostnader.

Och dessa kunna i sanning blifva rätt stora. Redan nu, då juryn väljes i samma stad, der tryckfrihetsmål handlägges, är det vanligt, att juryn ej vid första sammanträdet blir fulltalig. En eller annan juryman har förfall eller försummar att iakttaga inställelse. Ja, det har händt, att man flera gånger måst komplettera juryn, innan den kunnat sammanträda fulltalig. Huru mycket sannolikare skulle ej sådana förhållanden hädanefter uppstå i landsorten, om Utskottets förslag ginge igenom. Och likasom det blefve obehagligt för herrar jurymän att gång efter annan göra stadsresor blott för att inhemta, att juryn någon följande dag åter skulle sammankomma på ett försök, likaså blefve det för bemedlad kärande eller svarande nog tungt att nödgas betala en hel mängd räkningar för sådana försöksresor, och äfven för »allmänna medel» kan man hafva ett bättre användande.

Utan att tilltro mig författa den kinkiga grundlagsparagraf, som här är i fråga, hemställer jag,

att § 26 må till Utskottet återförvisas för att erhålla framställning om en sådan lydelse, hvars riktning angifves af följande, af 1871 års svenska publicistmöte förordade, af mig något ändrade förslag.

Den i föregående paragraf omförmälda nämnd bildas sålunda: Hvert tredje år, samtidigt med allmänna valen till Riksdagens Andra Kammare, skall i rikets städer af de vid riksdagsmannaval röstberrättigade utses ett. på här nedan omförmälda sätt bestämdt antal i staden eller orten dertill boende, allmänt aktade personer, inom hvilket, sedan i tryckfrihetsmål ransakningen fullbordats, domstolen genom lottning uttager 15 ojäfvige ledamöter, af hvilka, efter det hvardera parten utan anförda skäl uteslutit 3, de öfrige 9 utgöra den nämnd, som pröfvar lagligheten af åtalad skrifts innehåll.

Ledamot i nämnden, som ej utan laga förfall må undandraga sig denna befattning, njute ej därför någon godtgörelse.

Genom särskildt af Kongl. Maj:t fastställda stadgar bestämmas så väl det antal jurymän, som å hvarje ort för en treårsperiod skola utses, som äfven de för valförrättningen nödiga föreskrifter. Der jurymannakorpsens föreskrifna antal genom dödsfall, afflyttning eller af annan orsak nedgått med en fjerdedel, anställles

val till fyllande af de lediga platserna för den återstående delen af valperioden.

Vid §§ 28 och 29 får jag jemväl anmäla min reservation.»

Herrar *Dickson* och *Bergstedt* hafva i afseende på 14 § och Herr *Sven Nilsson* i afseende på den 15:de velat tillkännagifva, att de icke varit i Utskottet närvarande, då beslut fattades.

Herr *Ehrenborg* har begärt få antecknadt, att han icke varit närvarande vid de två sammanträden inom Utskottet, då förslaget slutligen handlades.

Stockholm, G. W. Blomqvists Boktryckeri, 1872.
